

Wortels conflict Kosovo onderbelicht

Het Parool, 5 augustus 1998

Opnieuw gaat een pleidooi voor non-interventie in de Balkan totaal voorbij aan de geschiedenis van het gebied. Generaal-majoor b.d. Schaberg, die in Het Parool van 4 augustus waarschuwt voor ondoordachte militaire actie van het Westen in Kosovo, permitteert zich zeer dubieuze stellingen.

“Niet de Serviërs, maar de militante Albanezen zijn al lang het hoofprobleem geworden” in Kosovo, zo meent hij. “Hun propagandamachine werkte prima, dat hebben zij in Bosnië geleerd”. Met die van argumentatie gespeende opmerking wijst Schaberg de Albanezen en de Bosnische moslims aan als schuldigen, precies zoals de Servische propagandamachine het graag wil voorstellen. Voor de oorlog in Kosovo bestaan geen simpele oplossingen. Daarin heeft Schaberg gelijk. Maar zijn oplossing, Albanese Kosovaren die moeten “inbinden” terwijl de Serviërs zich “terughoudend” moeten opstellen, is de simpelijkheid zelve. Het tamelijk chaotische Kosovo-bevrijdingsleger lijkt, of we dat nu leuk vinden of niet, te kunnen rekenen op zeer grote steun van de plaatselijke bevolking. Het keiharde (en naar het zich laat aanzien opnieuw genocidale) optreden van de Servische politie en militairen zal die steun eerder aanwakkeren dan doen afnemen. En dat de Serviërs hard kunnen optreden hebben wij in Srebrenica en elders in Bosnië geleerd, althans die les hadden we kunnen leren.

Maar Kosovo ligt voor de Serviërs nog veel gevoeliger dan Bosnië. Kosovo Polje, het Lijsterveld, was de plek waar de Servische vorst Lazarus op 28 juni 1389 beslissend werd verslagen door de Turkse sultan Moerad I. So what? had een Westerse waarnemer kunnen denken, tot een zekere Slobodan Milosevic in de aanloop tot de 600e verjaardag van deze slag op het Lijsterveld verscheen en zwoer dat een dergelijke nederlaag Servië nooit meer zou overkomen. Zijn toespraak was het startsein voor een hernieuwd, uiterst agressief Servisch nationalisme; vergelijkbaar, om met de Amerikaanse journalist Robert Kaplan te spreken, met de waanideeën van Iraanse shiïten. Terwijl het Westen twee jaar later de omwenteling in het Oostblok vierde, sleepten de Serviërs de overblijfselen van Lazarus naar een nieuw graf en verlostten zij zich van de erfenis van Tito, die van Kosovo een autonome provincie binnen Servië had gemaakt (dezelfde status aparte die nu door de Europese Unie weer van stal is gehaald). De Serviërs zien Kosovo als Oud-Servië, waar de dynastie van de Nemanjieden ontstond en ten onder ging, waar de Serviërs namens de rest van Europa stand hielden tegen de Islamitische hordes uit het oosten. Milosevic werd de enige Oost-Europese communistische leider die zijn hachje wist te redden door Marxisme in te ruilen voor een modern racisme.

De geschiedenis van de Albanezen en Kosovaren is intussen tragisch genoeg. In de loop der eeuwen waren deze tot de Islam bekeerde nazaten van Illyrische stammen de meerderheid gaan uitmaken in Oud-Servië. Al in 1981 begonnen de Kosovaren hun ‘Intifadah’ waar de rest van de wereld, bij gebrek aan interesse en camera’s, schouderophalend aan voorbij is gegaan, zodat het huidige conflict een even grote ‘verrassing’ bleek als de andere, reeds jaren smeulende, onrust elders in het voormalige Joegoslavië. Ook de Albanezen in de regio werden onderdrukt door het Turkse rijk. Toen ze in de Eerste Balkanoorlog van 1912 hun onafhankelijkheid probeerden te bevechten, werden ze onmiddellijk aangevallen door Servië, Griekenland en Bulgarije. Door interventie van het Westen kregen de Albanezen een jaar later een eigen staat - zonder Kosovo, want dat was al ingepalmd door Servië. Daarop volgde, in 1914, een Servische invasie van Albanië, die door troepen van het Oostenrijks-Hongaarse keizerrijk werd teruggedreven. In de Tweede Wereldoorlog moesten de Albanezen het opnemen tegen het fascistische Italië en het eveneens door de Italianen aangevallen Griekenland. De Grieken, die ook nu nog een moslim-fobie ten toon spreiden die dicht in de buurt van de Serviërs komt, maakten er geen geheim van Albanië, als het even kon, te willen bezetten. Na de oorlog zonk Albanië weg in het zwarte communisme van Enver Hoxha. Intussen hadden de Kosovaren er van langs gekregen van Tito’s Servische partizanen. De moordpartijen in Kosovo waren zo bar dat Hoxha van verdere samenwerking met Tito af zag. Sindsdien is de onrust in het gebied nooit verdwenen.

Door deze diepe historische wortels van de oorlog in Kosovo is het een illusie te denken dat het conflict snel kan worden opgelost. Het 'herstellen van de orde' of het voorkomen van het overslaan van de strijd naar de buurlanden Macedonië en Albanië is geen oplossing voor groepen mensen die tenminste de baas over zichzelf willen spelen. Opnieuw zijn het de diplomaten van de Verenigde Staten op wie de hoop is gevestigd. En mochten strijdende partijen denken slechts met bruto geweld een 'oplossing' te kunnen forceren, dan zullen het opnieuw de Verenigde Staten blijken te zijn die de mogelijkheden en het lef hebben om effectief militair in te grijpen. Zoals ook alleen het korstondige luchtoffensief van de Amerikanen tegen de Serviërs de oorlog in Bosnië heeft kunnen beëindigen.

André van Os.